

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Dětské vikariátní poutě v českobudějovické diecézi z pohledu
katechetiky a náboženské pedagogiky.

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Ludmila Muchová Ph.D.

Autor práce: Jana Pecherová

Studijní obor: Náboženská výchova a etika

Ročník: třetí

Prohlašuji, že svoji bakalářskou – diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

8. dubna 2010

.....

Jana Pecherová

Děkuji tímto vedoucí bakalářské práce **Doc. PhDr. Ludmile Muchové Ph.D.** za metodické vedení, doporučení a rady, které mi umožnily dovést bakalářskou práci do konce.

Obsah

Úvod:.....	6
1.1 Mladší školní věk:.....	8
2 Diecéze	10
2.1 Českobudějovická diecéze	10
3 Vikariát	10
4 Farnost	11
5 Pouť.....	12
5.1 Poutě v jiných náboženstvích.....	13
5.2. Dětské vikariátní poutě v českobudějovické diecézi.....	14
6 Katecheze	16
7 Náboženská pedagogika	16
7.1 Symbol.....	17
7.2 Meditace	18
7.2.1 Podmínky pro meditativní cvičení.....	18
7.3 Slavení	20
8 Dětská vikariátní pouť jako projekt.....	20
8.1 Didaktika	20
8.2 Didaktické metody:	21
8.3 Projektová výuka.....	22
9 Projekt dětské vikariátní poutě na téma: „Naše rodinná oslava“.....	23
9.1 Před startem na trasu poutě.....	25
9.2 Stanoviště první: Oslava neboli slavení.....	26
9.3 Stanoviště druhé: Oslava narozenin	27
9.4 Stanoviště třetí: Oslava svatby.....	29
9.5 Stanoviště čtvrté: Oslava Velikonoc.....	34
9.6 Páté stanoviště: Mše svatá jako oslava (eucharistie)	36
9.7 Poslední stanoviště: Oddech a příprava na mši svatou	38
9.8 Mše svatá	39
Závěr:	41

Použité zdroje:	43
Seznam zkratek:	45
Abstrakt.....	46
Abstract.....	47

Úvod:

Téma pro bakalářskou práci jsem si vybrala po zkušenostech z dětské vikariátní poutě táboreského vikariátu z loňského roku, která byla pořádána ve Veselí nad Lužnicí. Během pouti děti absolvovaly několik stanovišť, která je zaujala, a potom několik stanovišť, která je nezaujala vůbec. Jedno ze stanovišť, které děti nezaujalo, bylo povídání o Lužnici, kdy děti stály půl hodiny na místě, neměly žádnou aktivitu a nudily se. Tento zážitek mě přivedl na myšlenku, jak by měla správně vypadat dobře didakticky připravená dětská vikariátní pout'.

Cílem práce je ukázat, jak by měla vypadat správně didakticky připravena dětská vikariátní pout'. Dílčí cíle práce jsou ukázat na důležitost využití zásad katechetiky, náboženské pedagogiky, práce se symbolem, meditace a slavení při přípravě a v průběhu poutě. V přípravném období také využití poznatků vývojové psychologie.

V práci jsou použity metody slovní dialogické, metody názorně demonstrační, ale také metody bibliodramatu, dále pak metody praktické – nácvik pohybových dovedností, a metody praktické – grafické a výtvarné činnosti.

V první kapitole se bakalářské práce zabývá oblastí vývojové psychologie s důrazem na dětství a mladší školní věk, a to z důvodu, že na tento věk jsou zaměřeny vikariátní dětské poutě. Dalším aspektem první kapitoly, na který se práce soustřeďuje, je religiozita dítěte mladšího školního věku.

V druhé kapitole přibližuje tematiku diecéze. Vysvětluje, co je to diecéze, a část věnuje vzniku českobudějovické diecéze.

V třetí kapitole se zabývá vikariátem. Řeší, co je to vlastně vikariát, a vztah k této organizační jednotce na Moravě a v dalších částech naší země. Poukazuje na to, kolik má naše diecéze vikariátů, a také se krátce zabývá vikariátními zástupci.

Čtvrtá kapitola navazuje obsahově na druhou a třetí kapitolu, kdy mluví o tom, co je to farnost, jací lidé se v této farnosti nacházejí a jaké jsou typy farností. Také poukazuje na práci kněze ve farnosti.

Pátá kapitola pojednává o pouti a jejím významu, rozebírá cíle poutě a také dispozice k pouti. Mluví také o poutích v různých náboženstvích. Poukazuje na historii dětských vikariátních poutí ve vikariátech Tábor a České Budějovice - město a venkov.

V šesté kapitole se zabývá problematikou katechetiky, jakou má spojitost katecheta a pedagogika, nebo v druhém případě katecheta a teologie.

V sedmé kapitole práce pojednává o náboženské pedagogice. Dále mluví o tématu symbolu, slavení, meditaci a její aplikaci na dětské vikariátní poutě.

V osmé kapitole se zabývá otázkou, co je didaktika. Více se v této kapitole zaměřuje na projektovou výuku a projekt. Popisuje také, jak by se mělo postupovat při vytváření projektu.

V deváté kapitole práce prakticky vytvoří osnovu, jak by měla správně vypadat dobře didakticky připravená dětská vikariátní poutě. Zabývá se postupem, jak by se měl vytvářet projekt a jaké jsou možné metody spolupráce s dětmi.

Práce vychází z didaktické a pedagogické literatury a je v ní použito materiálů vikariátních katechetických středisek. Dále byla použita literatura Doc. PhDr. Ludmily Muchové Ph.D., Mons. Prof. PhDr. Tomáše Halíka Th.D. a Mons. Jan Graubnera. Mezi prameny práce patřila také literatura pojednávající o psychologii. Při psaní práce bylo využito i internetových stránek a jedné habilitační práce.

Struktura práce je postupně dotvářena různými pojmy. Poté bude vystavěn projekt jedné poutě, a to jak by měla být didakticky správně připravena a provedena.

1 Dětství

Dětství začíná narozením dítěte, pak prochází několika obdobími: od novorozence, batolete, předškolního věku, školního věku (ten se dělí na mladší školní věk a starší školní věk) až k pubescenci.

Práce se zaměřuje pouze na mladší školní věk, a to z důvodu, že se poutě zaměřují většinou na tento věk.

1.1 Mladší školní věk:

Pavlas upozorňuje na období mladšího školního věku. Většinou to bývá období prvních pěti let školní docházky, tedy věk od šesti /sedmi/ let do jedenácti /dvanácti/ let. Toto období začíná vstupem do školy, přechází přes druhý stupeň základní školy, až po postupný začátek puberty. Dítěti, které vstupuje do školy, se zásadně mění celkový způsob života, hra charakteristická pro předchozí období ustupuje do pozadí a hlavní činností se stává učení. Toto je pro dítě velká jak psychická, tak fyzická zátěž. V tomto věku je již dokončena první tvarová přeměna postavy dítěte. Růst dítěte je zpočátku velmi rychlý, ale postupem času se zpomaluje, na konci tohoto období se ukazují vnější difference pohlaví. Mladší žák postupně začíná dokonaleji ovládat jemnou a hrubou motoriku. Dítě začíná být čím dál vitálnější, uplatňuje snahu po rychlosti, přesnosti, obratnosti a síle. Dítě v tomto věku má přirozeně touhu po pohybu. V mladším školním věku se mění pozornost, představy a fantazie. Pozornost dítěte se rozšiřuje do vyšší intenzity a vytrvalosti. Dítě si už nevystačí s předtím používanou pozorností (bezděčnou), ale musí se postupem času naučit koncentrovat na učení. Jeho představy se vyznačují názorností a živostí. Kvalita představ dítěte závisí na jeho bezprostředních zážitcích. Na bohatství představ závisí i rozvoj myšlenkových procesů a fantazie. Fantazie se vyvíjí specificky v rychlém sledu s ostatními

psychickými procesy. V tomto věku se u dítěte ještě pořád projevuje velká živost obrazu. Děti rády vzpomínají na zážitky z dětství a oddávají se jim.¹

Religiozita se vyvíjí postupně, jak člověk roste. O dětské religiozitě a představách Boha mluví Muchová. Ta k tématu říká, že tato víra se nazývá myticko - slovní víra. Děti v tomto věku dokážou vyrozumět z příběhu smysl života. Prokazuje se, že je zde překročen dosavadní egocentrismus. V tomto věku je důležitá schopnost vyprávět vlastní zkušenosti a znovu a znovu vyprávět příběhy jiných lidí. V dětství se vytváří cit pro příběhy. Určitá hodnota je vytvářena příběhem. Děti tohoto věku žijí uvnitř těchto příběhů, ještě k nim nezaujímají odstup. Mění se představa Boha, dostává lidskou podobu. Také se dá už v tomto věku s Bohem vyjednávat a prosit ho o něco.²

Při těchto poutích se využívá toho, že děti jsou zvyklé poslouchat. Je důležité si uvědomit, že v tomto věku jsou pro děti příběhy velmi důležité. Příběhy se tedy stávají hlavní stavbou celých vikariátních poutí. Děti si pomocí příběhu uvědomují to, co se tím příběhem chtělo říci. Pout' je cesta k hodnotě, která je nalézána v daném centru poutního místa. Stanoviště jsou zastávky na této cestě, které mají pomoci dětem, aby se postupně přibližovaly cíli - vstupu do ústřední myšlenky poutě. Stanoviště tvoří hry, které mohou také pomáhat rozvíjet dětskou představivost a fantazii, upevňovat kolektiv dětí, rozvíjet jejich pohyb, ale není to hlavní důvod těchto poutí, je to jen druhotné téma. Hlavním tématem poutě je rozvíjení dětské religiozity a také určitý konkrétní aspekt spojený s poutním místem.

---

¹ PAVLAS, Ivan; VAŠUTOVÁ, Maria. *Vývojová psychologie: Pro studenty učitelství a vychovatelství*. Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 1999. ISBN 80-7042-153-3. Srov. str. 77, 78, 80

² MUCHOVÁ, Ludmila. *Bůh jako mrakodra : O rozvíjení dětského Božího obrazu*. Vyd. 1. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998. Srov. str. 35

2 Diecéze

Slovo diecéze vzniklo z latinského slova *diocesis*, je to správní jednotka církvi s episkopální strukturou: v čele diecéze stojí biskup. Vymezuje se většinou územně, v některých případech je ale možné vymezení institucionální či funkční.

Její nadřazenou jednotkou je obvykle církevní provincie. V jejím čele stojí sídelní biskup, který může mít i pomocné biskupy. Na území České republiky se nacházejí 2 provincie (česká a moravská), které se dělí na diecéze. V české územní provincii se nacházejí tyto diecéze: arcidiecéze pražská, diecéze českobudějovická, diecéze královéhradecká, diecéze litoměřická, diecéze plzeňská. Na území moravské provincie se rozkládají tři diecéze – arcidiecéze olomoucká, diecéze brněnská a diecéze ostravsko – opavská.

2.1 Českobudějovická diecéze

Českobudějovická diecéze je římskokatolická diecéze, která se nachází téměř celá na jihu Čech, malou částí svého území zasahuje i na jihozápad Moravy. Sídlem biskupa jsou České Budějovice, katedrálou je katedrála svatého Mikuláše. Diecéze byla založena bulou papeže Pia VI. 20. září 1785 a jejím prvním biskupem byl Jan Prokop Schaaffotsche. Naposledy se její hranice měnily v roce 1993 v důsledku vzniku plzeňské diecéze. Současným biskupem je Jiří Paďour, pomocným biskupem je Pavel Posád.³

3 Vikariát

V římskokatolické církvi je vikariát územní jednotka menší než diecéze, ale větší než farnost. Pojem vikariát se používá v Čechách a vede ho okrskový

---

³ *Cs.wikipedia.org* [online]. Stránka byla aktualizována 16. 2. 2010. 2002 [cit. 2009-11-04]. Diecéze. Dostupné z WWW: <cs.wikipedia.org>.

vikář. Odpovídající termínu vikariát je termín děkanát, který se používá na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku. Děkanát vede děkan.⁴

Během dětských poutí se mohou sejít děti z několika farností v jednom vikariátu a lépe se poznat, dozvědět se něco o daném tématu, které je pro pouť zvoleno. V naší diecézi je 11 vikariátů, jsou to tyto: České Budějovice – město, České Budějovice – venkov, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Pelhřimov, Písek, Prachatice, Strakonice, Sušice, Tábor.

Pro účely organizace výuky náboženství a katecheze má v českobudějovické diecézi každý vikariát svého vikariátního zástupce, který zprostředkovává kontakt mezi diecézním katechetickým střediskem (což je pomocný orgán biskupa) a učiteli náboženství a katechety příslušného vikariátu. V naší diecézi takto pracuje celkem 10 vikariátních zástupců, kteří tento kontakt zprostředkovávají.⁵

4 Farnost

O farnosti mluví Graubner, který říká, že farnost je natrvalo zřízené společenství věřících, které je svěřené do péče faráři pod zřízením biskupa. Vedením farnosti je pověřen farář, který tvoří základní článek farnosti. Farnosti se v současné době, z hlediska praxe, dělí na několik skupin. První skupina ve farnosti jsou aktivní věřící, kteří jsou budovateli farnosti. Další skupinou jsou pravidelní účastníci bohoslužeb, ale neúčastňují se práce ve farnosti. Do farnosti vstupuje další skupina – pokřtění, ale ta se neúčastní bohoslužeb nebo chodí jen na důležité svátky, do té skupiny také patří lidé, kteří chtějí nechat pokřtít své děti, mít svatbu v kostele nebo také pochovat své rodinné příslušníky. Farnost tvoří další velká skupina starých a nemocných, kteří nemohou chodit do kostela,

---

⁴ *Cs.wikipedie.org* [online]. Stránka byla aktualizována 16. 2. 2010. 2002 [cit. 2009-11-04]. Diecéze. Dostupné z WWW: <cs.wikipedie.org>.

⁵ *Www.bcb.cz* [online]. 2005 -2009 [cit. 2010-02-27]. Vikariáty. Dostupné z WWW: <www.bcb.cz>.

protože jim to jejich zdravotní stav nedovoluje. Poslední skupinou je skupina lidí, kteří buď ztratili víru, nebo jsou jako hledající.⁶

Farnost může mít několik podob své existence i z hlediska vedení knězem. Mluví o nich ve své knize L. Muchová. První podoba, je podoba správy. Farář je aktivátor a podavatel pokynů. Věřící ve farnosti jsou individualisticky orientováni jen na záchranu své duše. Druhý model farnosti je organizace, kdy farnost je aktivní obec v místě, kde působí. Farář je pro farnost demokraticky orientovaný, každý může podat návrh. Věřící jsou odstupňováni od ústřední vrstvy až po okrajové vrstvy farnosti podle toho, jak se různě podílejí na aktivitách farnosti. Poslední typ farnosti je společné bytí. Tento typ farnosti je typ společný, sociální, politický. Náboženský učební proces probíhá v malých základních skupinách. Farář je animátor celé farnosti. Věřící jsou animátoři volného času farnosti a také všednodenního života s důrazem na intenzivní společný život z víry.⁷

Pokud je vybrána farnost pro pořádání dětské vikariátní poutě, je potřeba, aby se zapojila celá. Každý článek farnosti je důležitý, aby pomohl. Někteří farníci mohou pomáhat na stanovištích, jiní farníci, staří nebo také nemocní, pomáhají tím, že se modlí za zdar poutě. Další velká skupina, maminky a babičky, pečují o zázemí poutě, např. v oblasti pohoštění pro děti.

5 Pout'

Na téma poutě hovoří Bowie, že pout' je hlavním tématem v mnoha náboženských tradicích a má paralely téměř ve všech náboženstvích. O pouti máme sklon uvažovat jako o místech, která jsou specificky zeměpisně určená. Slovo pout' má však v mnoha jazycích, kulturách, nářečích, širší význam.

---

⁶ GRAUBNER, Jan. *Jak si představují církev*. První vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2005. ISBN 80-7266-219-8. Srov. str. 12-14

⁷ MUCHOVÁ, Ludmila. *Úvod do náboženské pedagogiky*. 2. přepracované vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1994. ISBN 17-315/79/111/1. Srov. str. 90 -91

Někdy mohou být doprovod a cíl pouti méně důležité než vnitřní dispozice poutníka. Označení jisté události či akce může být také považováno za pouť, ale ne v pravém slova smyslu. Pouť je cesta, kterou podnikne jistá osoba ve snaze nalézt vysoce ceněný ideál. V té nejběžnější podobě je koncem pouti nějaké skutečné posvátné místo, nacházející se na nějakém zeměpisném místě. Toto místo si získalo pověst, jež přitahuje poutníky.⁸

5.1 Poutě v jiných náboženstvích

Dalším z autorů, kteří mluví o poutích, je Tomáš Halík, který říká, že pouť vyjadřuje ochotu poutníka překročit vlastní horizont. Halík upozorňuje, jak to vypadá v jiných náboženstvích. Budeme se zabývat jen těmi pěti základními. Nejdříve se podíváme na hinduizmus, který má mnoho poutních míst, nejvíce na řece Ganze, kam také putuje nejvíce poutníků. Buddhismus má také svá posvátná místa, která jsou cílem poutníků. Mezi nejvíce navštěvovaná místa buddhizmu patří místa spojená s životem Buddhy Šakjamuniho. Dalším zvláštním místem buddhizmu je himálajská hora Kailás. Nejdůležitějším místem pro islám je Mekka, kam proudí spousty poutníků v době ramadánu. Pro muslimy je pouť do Mekky jednou z pěti povinností. Dalším náboženstvím je židovství. To má také mnoho posvátných míst spojených s životem izraelského národa. Mezi nejvíce navštěvované patří „Zed' nářků“. Je to západní stěna zbořeného chrámu v Jeruzalémě v roce 70 Římany. Mezi další více známá poutní místa patří hora Sión, místo údajného hrobu krále Davida. Oblíbeným poutním místem moderního Izraele je Masada, kde v roce 70 celé tři roky vzdorovaly Římanům poslední zbytky židovských vlastenců. Posledním ze jmenovaných je křesťanství, které má také mnoho poutních míst, která poutníci navštěvují, mezi ty nejznámější patří místa spojená s životem Ježíše Krista neboli Svatá zem, Palestina. Potom místa spojená se životem svatých, jako např. španělské město Camino de Santiago

---

⁸ BOWIE, Fiona . *Antropologie náboženství*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9. Srov. str. 243- 265.

známe jako cíl svatojakubské poutě, tedy cesty k ostatkům svatého Jakuba apoštola. Posledním druhem poutních míst jsou místa zjevení Panny Marie, mezi ty nejvíce navštěvované patří Lurdy a místa života svaté Bernardety.⁹ Cesta, která je důležitým symbolem spojeným s poutí, se pro konkrétnost dětského vnímání, člení při vikariátních poutích na jednotlivá stanoviště. Jsou to zastávky na cestě, které dávají dětem možnost vnímat ústřední hodnotu poutě pokaždé z jiného hlediska.

5.2. Dětské vikariátní poutě v českobudějovické diecézi

Během dětských poutí navštěvují děti poutní místa spojená s tématem poutě. Tyto poutě se zakončují většinou na nějakém posvátném místě. V další části se práce zabývá historií dětských vikariátních poutí. V tábořském vikariátu se odehrála první dětská vikariátní pouť v roce 1997, jejím tématem byl „Svatý Vojtěch“, při příležitosti putování ostatků svatého Vojtěcha v Ratibořských Horách, kde byly ostatky svatého Vojtěcha vystaveny. V roce 1998 se pouť s tématem „Procházka Starým zákonem“ konala v Bechyni. Další dětská vikariátní pouť proběhla 31. 5. 1999, tématem bylo „Bůh je náš Otec“ (věnováno odpovědnosti za stvoření). Tato pouť se odehrávala ve městě Táboře, ale také na poutním místě Klokoty. V roce 2000 se pouť s tématem „Eucharistie – Ježíš je s námi“ uskutečnila v Soběslavi. V následujícím roce 2001 se pouť pro děti vikariátu Tábor konala v Mladé Vožici, kde jako téma bylo zvoleno „Panna Maria“. Na této pouti se sešlo celkem 350 dětí. Dne 27.5. 2002 se uskutečnila další dětská pouť s tématem „Po stopách mučedníků“. Děti se vydaly na cestu do Veselí nad Lužnicí a jejich celá pouť se odehrávala tamtéž. Zajímavým tématem dětské vikariátní poutě bylo „Okno do duše okno“ (Pojďte a uvidíte). Toto téma bylo uskutečněno na území města Jistebnice v roce 2003. Roku 2004 v květnu byla zrealizována další dětská vikariátní pouť s tématem „Třináctá komnata“. S tímto tématem se pracovalo celý den ve městě Chotoviny. Celá pouť vyvrcholila na nedalekém poutním místě u kapličky, která je blízko jezera, proto se tomu to místu říká Kaplička u jezera.

---

⁹HALÍK, Tomáš. *Prolínání světů: Ze života světových náboženství*. Vyd. 1. Zlín: Lidové noviny, 2006. 276 s. ISBN 80-7106-834-9. Srov. str. 201-212

Jednou z poutí, které se mi líbily nejvíce, byla pouť v Chýnově na téma „Tak ať svítí vaše světlo před lidmi“ (kardinál Trochta a pronásledování kněží a biskupové internovaní v Květově domě v Táboře) v roce 2005. Na této pouti dětem přiblížili, kdo to byl kardinál Trochta a také biskup Buzalka, a také vysvětlili, jaké aktivity se dnes provádějí v Květově domě, kde dřív byli internováni kněží a biskupové. Dnes se tam nachází Vikariátní katechetické středisko. V roce 2006 se dětská vikariátní pouť uskutečnila v Táboře na téma „Jen mít oči k vidění“. Hlavní tématem dětské vikariátní poutě v roce 2007 v Plané nad Lužnicí byl „Svatý Jan Nepomuk Neumann“. Předposlední pouť byla v roce 2008. Ta se konala na trase Stádlec – Stádlecký most – Dobronice. Tématem poutě bylo „Učíme se stavět mosty“. Dětské pouti se zúčastnilo 161 dětí. Poslední konanou poutí táborského vikariátu byla pouť v roce 2009 na téma „Sny a skutečnost“. V roce 2010 se uskuteční dětská vikariátní pouť v Mladé Vožici, bude spojena s tématem „Naše rodinná oslava“.¹⁰

V českobudějovickém vikariátu – město a venkov byly uskutečněny tyto poutě: v roce 2002 se dětská vikariátní pouť konala v Trhových Svinech. Téma poutě bylo „Cesta za pokladem“. Dne 24. května 2003 se uskutečnila dětská vikariátní pouť s tématem „Tajemství Dunajovické hory“, která se konala v Dunajovicích u Lišova. Rok 2004 přinesl další ročník dětské vikariátní poutě tentokrát v Křtěnovicích a Týně nad Vltavou. V roce 2005 se dětská pouť odehrávala v městě České Budějovice. Tématem poutě bylo „Stopy a světlo“. Dne 27. května roku 2006 se uskutečnila pouť na téma „Jen mít oči k vidění“ v městečku Bošilci a jeho okolí. Tento rok 2007 přivítalo děti téma „Jan Nepomuk Neumann“ (z Prachatic až k Niagarským vodopádům), toto téma se začalo naplňovat u kostela sv. Vojtěcha ve Čtyřech Dvorech v Českých Budějovicích. V roce 2008 se uskutečnila další dětská pouť s tématem „Kostel živý svědek staletí“. Během pouti v Hluboké nad Vltavou se děti seznámily s velikostí svých kostelů. Poslední

---

¹⁰ Převzato z materiálu Vikariátního katechetického střediska Tábor.

uskutečněná pouť byla v roce 2009. Putovalo se do Borovan, kde se pracovalo s tématem „Kdo kráčí v Ježíšových stopách, ten nezabloudí.“¹¹

6 Katecheze

Dřímál definuje katechetiku jako vědu, která se zabývá systematickou vědeckou reflexí katecheze za účelem (lepšího) chápání, zkvalitňování i řízení této významné pastorační a výchovné činnosti. Rozeznáváme dvojí ráz katechetiky: teologický a pedagogický. Lze říci, že katechetická reflexe vždy měla dvojí východisko: teologické a pedagogické, a to se střídavým kladením akcentu. Sounáležitost katechetiky s oblastí teologie je odvozena ze samé povahy katecheze, která se nachází v kontextu pastorace a je definovaná jako služba slova určená pro výchovu víry. Katechetika také odpovídá charakteristikám pedagogické disciplíny. Pedagogický ráz katechetického badání vychází z účelu katechizace. Jde o výchovu víry, ve prospěch jejího zrání. Tento proces tvoří součást celkového dynamismu růstu a zrání člověka. Proto lze katechetiku chápat také jako pedagogickou vědu, aniž bychom jakkoli zpochybňovali její pouto s prostředím teologie.¹²

Jednou formou katecheze je příležitostná katecheze, do které se zahrnuje dětská vikariátní pouť. Poutě je jedna z možností, jak může dítě růst ve víře. Dítě si může uvědomit, že není ve víře samo.

7 Náboženská pedagogika

O náboženské pedagogice hovoří Muchová, která říká: Hovoříme o dvou funkcích církve, které vedou k uspořádání náboženské pedagogiky do dvou částečných disciplín: kerygmatická funkce (hlásání Radostné zvěsti), nalézající

---

¹¹ Použito z materiálu Katechetického vikariátního střediska České Budějovice – město.

¹² ALBERICH, Emilio; DŘÍMAL, Ludvík. Katechetika. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-382-6. Srov. str. 9 -10

svoje vyjádření v oboru katechetika, a diakonická funkce (služba člověku), mající své vyjádření v náboženské pedagogice v užším smyslu slova. Těmto dvěma oblastem odpovídají tři nábožensko – pedagogické formy: Nábožensko – pedagogickou formou zvěstování se stává katecheze, jejímž místem působnosti je farnost, nábožensko-pedagogickou formou náboženské pedagogiky v užším smyslu slova je výchova – s místem působnosti v rodině a v práci s dorůstajícími generacemi – a výuka, s místem působnosti ve škole. Praktická pole nábožensko – edukačního jednání jsou potom získána přiřazením nábožensko – pedagogických forem k současným didaktickým místům: katecheze ve farnosti, náboženská výchova v rodině, církevní práce s mládeží ve farnosti a diecézi, a výuka náboženství ve škole. Praktická pole nábožensko – edukačního jednání jsou potom získána přiřazením nábožensko – pedagogických forem k současným didaktickým místům: katecheze ve farnosti, náboženská výchova v rodině, církevní práce s mládeží a výuka náboženství ve škole.¹³

7.1 Symbol

Symbol popisuje náboženská pedagogika jako formu řeči charakteristickou pro náboženství.

Slovo symbol pochází z řeckého slova samballein, která znamená spojovat dohromady. Sumbalon bylo původně poznávací znamení, byl to předmět rozříznutý na dvě části, každý z nositelů patřil do určité skupiny, měl u sebe jednu část. Když části spojili dohromady, podle nich se poznávali. Ti lidé se vůbec nemuseli znát, ale podle symbolu se poznali. Symboly nelze racionálně definovat. Symbol má vnitřní smysl.¹⁴

---

¹³ MUCHOVÁ, Ludmila. *Náboženská edukace v současné společnosti* [online]. Ružomberok, 2007. 183 s. Habilitační práce. Katolická universita, Pedagogická fakulta. Dostupné z WWW: <www.tf.jcu.cz/katedry/kpd/nabozenska_pedagogika/muchova/spec_temata>. Srov. str. 30

¹⁴ MUCHOVÁ, Ludmila. *Bůh jako mrakodrap: O rozvíjení dětského Božího obrazu*. Vyd. 1. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998. Srov. str. 12

Symbol, existuje mnoho způsobů využití pojmu symbol: v matematice, antropologii, psychologii, filozofii, umění, apod.

Symbol zastupuje nějakou hodnotu a také na ni poukazuje. Je však zásadní rozdíl v tom, jak se tento poukaz děje. Například snubní prsten poukazuje na to, že se ti dva lidé mají rádi a chtějí se vzít a prožít spolu celý život. Symbol je vždy otevírajícím symbolem. Symboly mohou být také výrazovými formami, které si spojují s tím, co si neuvědomují. V předmětném světě můžeme nalézt předměty, které se nacházejí v přírodě (hvězda, voda), tzv. prasymboly. Tzv. umělé symboly byly vytvořeny lidmi.¹⁵

Práce se symbolem na dětských poutích je důležitá z toho důvodu, že symbol je pro dítě daleko pochopitelnější než abstraktní pojmy. Symbol může dítěti pomoci lépe pochopit ten abstraktní pojem, který je spojen s ústřední hodnotou spojenou s poutí.

7.2 Meditace

Na téma meditace hovoří L. Muchová: Slovo meditace pochází z latinského slova meditatio, toto slovo znamená přemýšlet, rozjímat, promýšlet, zacvičovat, nebo také cvičení, které má vést k nalezení vnitřního klidu, pokoje a prostoru v sobě samém. Meditace je navázáním kontaktu s transcendencí, obracením se k vlastnímu středu, nebo také vědomé žití v přítomném okamžiku.

7.2.1 Podmínky pro meditativní cvičení.

Meditovat můžeme pouze se skupinou, ale nikdy proti skupině. Atmosféra, která je přátelská a partnerská, nám může napomoci k lepší meditativní práci. Ticho, které začíná u žáků, musí také začít nejdříve u učitele. Učitel, který se snaží v sobě utvořit vnitřní klid, začíná vidět jinak a také nově slyšet nově. Velice důležitý faktor při meditaci je pravidelné cvičení. S dalšími zkušenostmi učitele se mu podaří vystihnout ty správné chvíle pro meditaci. Při pravidelném cvičení

---

¹⁵ MUCHOVÁ, Ludmila. Úvod *do náboženské pedagogiky*. 2. přepracované vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1994. ISBN 17-315/79/111/1. Srov. str. 192, 193

učitel většinou pozná, zda je skupina ochotna k cvičení nebo ne. Od vnější činnosti postupně skupina směřuje k vnitřnímu soustředění.¹⁶

Zvláštním druhem meditace, o které mluví Muchová, je obrazová meditace. Tato meditace je vlastně soustředěné, pozorné sledování obrazu, ale také vnitřní pobývání v obrazu, ve kterém oslovuje každého člověka trochu něco jiného. Člověk dal obrazu dostatečný prostor, měl by zachovat určitý postup kroků. Pokud tuto meditaci provádíme ve skupině, měl by tento postup kroků zachovat vedoucí této meditace. Tady nabízí Muchová možný postup meditace. Krátká vstupní rozmluva, která má přivést účastníky k ochotě vidění, může obsahovat informace o autorovi a stylu obrazu. Tiché a spontánní pozorování, ale také vnímání. Tiché pozorování obrazu, po kterém běhají oči od středu k okrajům nebo také spirálovitě. V další fázi meditaci mohou účastníci zavřít oči a sledovat hlavní prvky obrazu. Vnitřní soustředění: Jaké pocity mám? Co ve mně tento obraz vyvolává? Čím mě tento obraz oslovuje nebo oslovil? Probouzí tento obraz mou zvědavost? V další části této meditace většinou nastává identifikace: Odpovídáme na otázku, kým bych chtěl být na tom obrazu? Co mně osobně říkají tyto postavy na obrazu, ale také, jak tyto postavy myslí? Další otázky, které si můžeme klást, jsou: Jaké jméno bychom obrazu dali, nebo také, jaká nás napadá biblická věta k tomuto obrazu. Nebezpečí při pozorování obrazu: Obtížnost slov, nepoužívat vlastní komentáře, nalézt taková slova, aby se člověk mohl dívat sám na tento obraz, obtížnost pocitů, nedávat do obrazu vlastní pocity - učit se nejprve na obraz se dívat.¹⁷

Meditace se dá využít také na dětských poutích. Na pouti ji můžeme využít jako prvek zklidnění před prací na stanovišti. Nebo přímo při práci na stanovišti nám může pomoci k navození atmosféry.

---

¹⁶ MUCHOVÁ, Ludmila. Úvod *do náboženské pedagogiky*. 2. přepracované vydání. Olomouc: Matices cyrilometodějská, 1994. ISBN 17-315/79/111/1. Srov. str. 181 - 182

¹⁷ MUCHOVÁ, Ludmila. *Náboženská edukace v současné společnosti* [online]. Ružomberok, 2007. Habilitační práce. Katolická universita, Pedagogická fakulta. Dostupné z WWW: <www.tf.jcu.cz/katedry/kpd/nabozenska_pedagogika/muchova/spec_temata>. Srov. str. 82 - 83

7.3 Slavení

O tématu slavení hovoří L. Muchová ve své knize Úvod do náboženské pedagogiky.

Svátky vytvářejí místo pro setkání. Každý člověk nemůže slavit sám pro sebe. Slavnost se snaží poukázat na společenství, ale také na setkání. Svátek ukazuje budoucnost, ale také poskytuje odvahu, ale také může nabízet novou lásku k životu. Slavením člověk zpestřuje svůj každodenní život. V symbolických úkonech se člověk snaží o spojení se slavností. Poukazuje symbolicky, vědomě či podvědomě, na základ svého bytí. Svátek může být pro lidi jednou z cest do nebe. Pro výuku náboženství mají slavnosti velký význam. Slavení nám pomáhá dosvědčovat svou víru nebo také víru v život zde. Zvětšují důvěru v život a radost z bytí, které je ve spojení s lidmi a světem. Pomocí zážitku už jednou zažitého si slavením člověk může také vzpomínat na osoby z minulosti, které nám ukazují tradici slavení. Slavení nám nabízí možnost oslovit děti pomocí jejich smyslů (čich, vůně – čajová svíčka, sluch – píseň, hmat – hra, tanec.)¹⁸

Teorie slavení nám pomáhá na dětských poutích tím, že nám ukazuje, že každá mše nebo setkání jsou vlastně taková malá oslava a děti během nich vidí, že se dají oslavovat nejen nějaké narozeniny, ale že existuje i slavnost náboženská. Mohou bezprostředně zažít její kvalitu.

8 Dětská vikariátní pout' jako projekt

8.1 Didaktika

Kalhous říká o didaktice, že se definuje stručně jako teorie vyučování. Didaktika je pojem kontinentální Evropy, ale také spíše středoevropský. V britském slovníku

---

¹⁸ MUCHOVÁ, Ludmila. Úvod do náboženské pedagogiky. 2. přepracované vydání. Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 1994. ISBN 17-315/79/111/1 Srov. str. 185- 186

se objevuje termín Dictionary of Education a řada dalších mezinárodních slovníků ho vůbec nezná.¹⁹

Do didaktiky spadá také projektová výuka.

8.2 Didaktické metody:

Komplexní klasifikace základních skupin metod:

První metody jsou metody slovní, které se dělí na monologické metody - jsou to metody popisu, vysvětlování, výkladu, přednášky, dialogické – rozhovor, diskuze, dramatizace. Poslední skupina těchto metod slovních jsou metody práce s učebnicí a textem. Druhé metody jsou metody názorně demonstrační, ty jsou pozorování předmětů a jevů, předvádění, demonstrace statických obrazů, projekce statická a dynamická. Třetí metody jsou praktické. Jsou tam tyto metody: nácvik pohybových a pracovních aktivit, žákovské laborování, pracovní činnosti, grafické a výtvarné činnosti.²⁰

Při práci na projektu bychom měli využít také didaktických metod. Pomocí těchto metod můžeme s dětmi, které přijdou na pout', pracovat, a s pomocí těchto metod můžeme lépe vysvětlit to, co jsme účastníkům chtěli poutí říci. Můžeme použít metody slovní, které jsou monologické, dialogické, práce s textem. Další metody mohou být názorně demonstrační - předvádění činností, demonstrační statické obrazy. Mezi metodami, které můžeme použít, jsou také metody praktické – nácvik pohybových a praktických dovedností, grafické a výtvarné činnosti.

---

¹⁹ KALHOUS, Zdeněk; OBST, Otto. *Školní didaktika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-X. Srov. str. 17, 30

²⁰ KALHOUS, Zdeněk; OBST, Otto. *Školní didaktika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-X. srov. 313- 314

8.3 Projektová výuka

O projektové výuce se zmiňují Kalhous a Obst v knize Školní didaktika. Projektová výuka v sobě skrývá jiný způsob jak uspořádat výuku v tradičním systému výuky. Při tomto typu výuky nemusí žák poslouchat tradiční výklad, který je doplněn o ukázky. Jde o to, aby se naučil látku reprodukovat a naučené dovednosti uměl použít ve svém životě. V projektu, který vytváří skupina s pomocí vyučujícího, mohou pracovat tak, že řeší praktický úkol, nebo také úkol úzce svázaný s praxí. Tento projekt musí obsahovat zajímavé části, aby žáci měli chuť do práce a také aby se s tímto projektem identifikovali. Máme mít různá hlediska projektu, který rozlišujeme na individuální (na tomto projektu pracuje každý sám), skupinový (tato práce je určena menší části třídy neboli skupince), třídní (na jednom projektu pracuje třída společně), školní (do tohoto projektu se zapojí více tříd na jednou).

Projektové vyučování má svá určitá důležitá hlediska. Žáci mohou ovlivnit definici tématu, nebo si také mohou vybrat téma. Projekt spolupracuje s mimoškolním světem. Není jen jiným směrem pro předepsané učení, ale také se snaží vycházet z prožívání žáka. Během projektu žáci nepotřebují vnější motivaci. Vycházíme z předpokladu, že tento projekt žáky baví a rádi na něm spolupracují. Výsledek projektu vede ke konkrétním závěrům, které žákům pomohou získat určitý pohled na konkrétní řešení, které jim může také přinést odměnu. Tou nemusí být jen poznatky a kvalifikace, ale také z vyřešení závěru vyplývající odměna.

Během realizace projektu se musíme držet čtyř základních kroků.

Záměr projektu – ujasnění smyslu projektu a také stavení cílů. Projekt může také vzniknout ze zájmu žáků o určité probírané téma. Téma, které se probírá, může prostupovat více hodinami. Při stanovení záměru je třeba stanovit, jak projekt bude vypadat.

Zpracování plánu – ujasnění postupu kroků, které chceme provádět tak, aby souhlasily s původním záměrem. Musíme si určit čas kroků, místo provedení

kroků, jak velká bude účast žáka na projektu a také, co všechno k tomuto projektu budeme potřebovat. Z předchozích vět vidíme, že žáci se budou podílet na projektu sami a bude to jejich projekt.

Po druhé fázi projektu nastupuje již třetí fáze, a to realizace projektu. Během realizace se postupuje podle předem stanoveného zpracovaného plánu. Vyučující se nachází v roli dohlázeitele, ale také usměřovatele projektu.

Poslední fází projektu je vyhodnocení projektu. Na tomto hodnocení pracují jak učitelé, tak žáci, kteří se na projektu podíleli. Toto hodnocení může vést k vytvoření podmínek pro další projekty.²¹

9 Projekt dětské vikariátní poutě na téma: „Naše rodinná oslava“

Téma letošní dětské vikariátní poutě se odvíjí od tématu projektu pro školy, kde děti zpracovávají různá témata buď literárně, nebo také výtvarně. Katecheta může soustavně pracovat během hodin náboženství s tématem dětské vikariátní poutě. Může rozebírat na hodinách náboženství oslavy, které se vážou ke svátostem, nebo oslavy, kterými si připomínáme svaté. Dalším tématem k pouti mohou být světské oslavy, jak je oslavují nevěřící lidé a jaký je rozdíl mezi oslavou věřícího člověka a oslavou nevěřícího. Většinou se témata kryjí s tématem poutě.

Důležitou otázkou je, jak by správně měla vypadat dětská vikariátní poutě. Nejdříve obecně k tématu a jejímu určení cílů. Téma poutě jsme si stanovili podle projektu pro školy, který pořádá diecézní katechetické středisko. Tématem poutě je „Naše rodinná oslava“. Cíl, který je si potřeba určit jako úplně první, je, pro jaký věk nebo věkovou skupinu tuto poutě stavíme. V práci je řešena tvorba poutě pro mladší školní věk. Pokud toto máme určeno, můžeme se pustit do zvažování

---

²¹ KALHOUS, Zdeněk; OBST, Otto. *Školní didaktika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X. Srov. str. 299 - 301

dalších cílů. Cílem poutě je, aby děti udělaly zkušenost s tím, co to vůbec znamená oslava, a vnímaly různé pohledy na oslavu, dalším cílem je, aby děti porozuměly, jaký je rozdíl mezi církevní a světskou oslavou. Cílem by také mělo být, aby děti viděly, že v bibli se dají také najít různé typy oslav jak rodinných, tak společenských. Pokud jsme si určili základní cíle celé poutě, můžeme začít přemýšlet nad její realizací. Jako první věc si určíme, kolik budeme mít času na celou pouť. Dohodneme se na čase příjezdu dětí, na době a umístění mše svaté v programu poutě. S rozvahou a podle místních podmínek rozhodneme, jestli bude mše na začátku poutě a po ní bude následovat práce na stanovištích, nebo mše bude jako vrchol na konci poutě. Rozhodneme, v kolik bude přepokládaný konec celé poutě. Po rozvaze základních časových možností můžeme přistoupit k rozhodování o dalších částech poutě. Důležité je rozhodnutí, v jakém městě nebo vesnici chceme tuto pouť pořádat, jak toto místo, vybrané pro pořádání pouti, souvisí s tématem poutě. Dalším úkolem je provést rozvahu, kolik stanovišť bude pouť provázet, jak dlouho se bude pracovat na stanovištích. Pokud jsou určeny a rozhodnuty tyto oblasti, můžeme začít připravovat, jak budou děti pracovat na stanovištích. Nesmíme zapomínat na úpravu obsahu, rozsahu, podmínek a použitých metod, a to z důvodu, aby odpovídaly věku účastníků poutě. Výhodné je, aby děti pracovaly jako skupina a výjimečně jako jednotlivci. Neméně důležité je důkladně uvážit a zkalkulovat velikost skupiny. Podle toho budou účastníci pouti rozdělení do skupin a posílání na jednotlivá stanoviště. S rozmyslem musíme uvažovat také o délce a náročnosti trasy, a to i s ohledem na to, že se poutě mohou účastnit děti s tělesným postižením. Měli bychom odhadnout, jak dlouhou trasu takové dítě dokáže ujít během celé poutě. Pokud máme základ vyřešený, můžeme začít s přípravou jednotlivých stanovišť. Velmi důležitou oblastí je práce a činnost účastníků poutě v prostoru příjezdu, tzn. prostoru očekávání, předtím, než vyrazí na cestu po stanovištích. Neméně důležité je vyřešit problém postupného zakončení cesty po stanovištích. Musí se počítat i s další aktivitou pro účastníky před ukončením poutě.

Práce uvažuje o tom, že bude pět stanovišť. Na každém stanovišti bude mít skupina třicet minut na práci. První stanoviště řeší tematiku oslavy, druhé se bude zabývat tématem narozenin, třetí bude vysvětlovat téma svatby. Čtvrté bude poukazovat na největší křesťanské svátky, tedy na Velikonoce a jejich oslavu. Páté stanoviště bude navazovat na mši svatou, bude se tedy snažit dětem vysvětlit, že mše je také naše každodenní oslava. Pokud máme promyšlena hlavní témata stanovišť, můžeme přistoupit k jejich samotnému vytvoření.

Struktura a organizace poutě musí být zpracována ve dvou variantách. První varianta je práce na jednotlivých stanovištích v terénu, druhá varianta je náhradní, a to z důvodu nepříznivého počasí (např. silný déšť), kdy nebude možnost provést pouť v terénu a bude muset být řešena v krytých prostorech.

9.1 Před startem na trasu poutě.

Cíle:

- Děti se učí a předvádějí kolektivní a společenské hry.
- Děti aktivně sportují.

Příprava realizace:

Děti budou skupinově hrát kolektivní a společenské hry (například Chodí pešek okolo, Pan čáp ztratil čepičku, přeskakovat lano, hrát si švihadlem, nebo hru Hututu, živé pexeso, dobývání hradu, na vránu), nebo se zabývat prací s papírem (výroba papírových květin, přáníček, pohlednic z poutě apod.). Další možností, výběru je připravit pro děti ukázkou oslav lidí v minulosti. Zajímavé by bylo ukázat, jak naši předkové slavili posvícení, Velikonoce, Vánoce, křtiny, biřmování, co k tomu vyráběli. Tuto aktivitu lze upravit a zorganizovat tak, aby se děti podílely na přípravách oslav našich předků.

V úvodu poutě je nutné s ohledem na to, co již výše bylo konstatováno, provést rozčlenění poutníků do skupin. Toto rozdělení se dá provést formou barevného

označení (stužky různých barev) s názvem skupiny. Označení je důležité i z toho důvodu, aby lidé, kteří se na práci stanovišť nebo regulaci podílí, mohli mít přehled o postupu a činnosti jednotlivých skupin, a to také s ohledem na to, že může být práce skupiny směřována na činnost při mši svaté. Tím se zabezpečí, aby každá skupina byla jiná a předešlo se tomu, že všechny práce budou z jedné skupiny.

9.2 Stanoviště první: Oslava neboli slavení

Cíle:

- Děti porozumí slovu oslava.
- Děti umí pojmenovat různé druhy oslav.
- Děti porozumí rozdílu mezi církevní oslavou a světskou oslavou.

Příprava realizace:

Nejdříve děti přivítáme na našem stanovišti.

Na tomhle stanovišti se děti dozví, co znamená slavit a jak můžeme slavit. Děti dostanou na začátek obrázky různých lidí, kteří budou světsky oslavovat různými způsoby (například diskotéka, slavnostní večeře ve dvou, rodina u slavnostní večeře, rodinná oslava narozenin člena rodiny.) Děti pracují s obrazem. Kreativně necháme děti povídat, co obrázek ukazuje a co z něho lze vyvodit. Zeptáme se dětí, jestli se jim tyto oslavy líbí, pošleme jim další obrázky (například mše svaté, Velikonoc, slavnosti těla krve Páně, Vánoc, seslání Ducha svatého). Opět necháme děti pracovat s obrázkem. Po řízené diskusi s dětmi si přečteme vybraný text z Bible. Například o vnesení schrány do chrámu: „Trubači a zpěváci hráli a zpívali zároveň, aby Hospodinova chvála a oslava zněla jednohlasně; když se začalo hrát na pozouny a cimbály a jiné hudební nástroje, chválili Hospodina, protože je dobrý a že jeho milosrdenství je věčné. I naplnil oblak ten dům, dům Hospodinův.“ (2 Pa, 13).

V této části je práce zaměřena na práci s textem. Necháme na dětech a na jejich představivosti, jak mu rozumějí. Pokud budou chtít, mohou se o svou představu podělit s ostatními. Následuje ukázka obrázků z dětských biblí nebo z internetu, kde je znázorněno vnášení schrány do chrámu.

Poté celá skupina může plnit úkol, aby nakreslila představu oslavy. Celá skupina dostane velký papír, na který vytvoří představu oslavy. Skupina pracuje do určitého limitu. Po uplynutí limitu si od dětí vyzvedneme jejich společnou práci, kterou využijeme při katechezi v průběhu mše svaté. Po ukončení práce na stanovišti rozdáme předem připravený obrázek se dvěma druhy oslav, se světskou a církevní. Rozloučíme se s dětmi a dospělými.

Pomůcky:

Obrázky s různými druhy světských a církevních oslav, velký balicí papír, kreslicí potřeby, Bible, obrázky z Bible a internetu z vnášení schrány do chrámu, obrázek na památku s oběma druhy oslav (pro každého účastníka poutě).

9.3 Stanoviště druhé: Oslava narozenin

Cíle:

- Děti umí vysvětlit, co znamená slovo narozeniny a co si při jeho vyslovení připomínáme.
- Děti se snaží porozumět, proč jsou Vánoce důležitou oslavou církve a co vlastně oslavujeme.
- Děti umí vysvětlit, co znamená oslava Kristových narozenin a kdy se slaví.
- Děti umí převyprávět příběh narození Ježíše Krista.

Příprava realizace:

Nejdříve děti přivítáme na našem stanovišti.

Skupinu rozdělíme na dvě půlky. Podskupiny budou mít za úkol vytvořit živý obraz na téma narozeniny. V případě, že budou i podskupiny velké, může být vytvořeno obrazů více a můžeme s pomocí dětí hodnotit, který obraz byl nejlepší. Poté, co děti vytvoří živé obrazy, necháme děti povídat, jak oslavují narozeniny a jak se na ně připravují a těší. Jakmile děti skončí vyprávění anebo ho ukončíme my, dětem vysvětlíme, jak vzniklo slovo narozeniny a čeho je připomínkou. Vysvětlíme, že oslavují znovu svoje narození. Řekneme dětem, že si o jednom takovém narození přečteme úryvek z Bible. Poprosíme jedno z dětí ze skupiny, jestli by nám tento úryvek z Bible z Lukášova evangelia nepřečetlo: Stalo se v oněch dnech, že vyšlo nařízení od císaře Augusta, aby byl po celém světě proveden soupis lidu. Tento první majetkový soupis se konal, když Sýrii spravoval Quirinius. Všichni se šli dát zapsat, každý do svého města. Také Josef se vydal z Galileje, z města Nazareta, do Judska, do města Davidova, které se nazývá Betlém, poněvadž byl z domu a rodu Davidova, aby se dal zapsat s Marií, která mu byla zasnoubena a čekala dítě. Když tam byli, naplnily se dny a přišla její hodina. I porodila svého prvorozeného syna, zavinula jej do plenek a položila do jeslí, protože se pro ně nenašlo místo pod střechem. A v té krajině byli pastýři pod širým nebem a v noci se střídali v hlídkách u svého stáda. Náhle při nich stál anděl Páně a sláva Páně se rozzářila kolem nich. Zmocnila se jich veliká bázeň. Anděl jim řekl: „Nebojte se, hle, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid. Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově. Toto vám bude znamením: Naleznete děťátko v plenkách, položené do jeslí.“ A hned tu bylo s andělem množství nebeských zástupů a takto chválili Boha: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi; Bůh v nich má zalíbení.“ (L 2, 1-14).

Děti opět necháme podle obrázku, které jsme si připravili, převyprávět příběh. Děti se samy pokusí tyto obrázky seřadit v pořadí, jak to bylo v čteném textu. Poté následuje diskuse na téma Vánoc a vánočních zvyků, jejich zvyků doma. V případě dostatku času můžeme s dětmi diskutovat o slavení narozenin, můžeme také k tomu připojit diskuzi na téma příprava na narození malého miminka a péče

o něj. Dětem pokujeme za pozornost a rozdáme jim na památku komiks o narození Pan Ježíše.

Zajímavou otázkou pro skupinu by bylo srovnání oslavy narozenin v rodině a srovnání se svátostí křtu v kostele z pohledu, že církev je také rodina. Jako doplňující otázku můžeme položit, zda znají datum svého křtu jako narození pro nebe. V případě, že datum křtu neznají, je nutné jim vysvětlit, proč by tento datum měli znát.

Pomůcky:

Bible, obrázky s příběhem narození, komiks s narozením Pan Ježíše.

9.4 Stanoviště třetí: Oslava svatby

Cíle:

- Děti rozumí, co znamená vzít si člověka z lásky a na celý život.
- Děti umí vyjmenovat některé zvyky, které se provádí při svatbě.
- Děti dokážou vysvětlit, jaký je rozdíl mezi svatbou na úřadu a v kostele.
- Děti chápou, co znamená symbol srdce.
- Děti znají příběh svatby v Káni Galilejské a co důležité se tam stalo.

Příprava realizace:

Děti přivítáme písničkou „Nebeští kavalérové.“ Dětem vysvětlíme, že tato píseň se zpívá při svatbě v kostele. Nejdřív dětem převyprávíme pohádku o Popelce. Poté vysvětlíme, že v pohádkách vše většinou končí štěstím a láskou. Zeptáme se dětí, jestli znají, jaký symbol je pro lásku. Pokud děti nebudou znát odpověď, následně jim vysvětlíme, že je to srdíčko a proč právě symbol srdce charakterizuje lásku. Následně budeme pokračovat v diskusi na téma, co je to sňatek. Po tomto

krátkém dialogu mezi lidmi pracujícími na stanovišti a dětmi se děti zeptáme, jestli uhodnou, kolikrát se v bibli mluví o svatbě. Po krátkém hádání oznámíme správnou odpověď, že o svatbě se v bibli mluví celkem třikrát. Poprvé se v Bibli o svatbě mluví v knize Tobiaš, podruhé v evangeliu svatého Matouše v 22. kapitole v osmém verši. Poslední odkaz je v evangeliu svatého Jana. Následuje přečtení textu z Bible: „Třetího dne byla svatba v Káně Galilejské. Byla tam Ježíšova matka; na svatbu byl pozván také Ježíš a jeho učedníci. Když se nedostávalo vína, řekla Ježíšovi jeho matka: „Už nemají víno.“ Ježíš jí řekl: „Co to ode mne žádáš! Ještě nepřišla má hodina.“ Matka řekla služebníkům: „Udělejte, cokoli vám nařídí.“ Bylo tam šest kamenných nádob, určených k židovskému očišťování, každá na dvě až tři vědra. Ježíš řekl služebníkům: „Naplňte ty nádoby vodou!“ I naplnili je až po okraj. Pak jim přikázal: „Teď z nich naberte a doneste správci hostiny!“ Učinili tak. Jakmile správce hostiny ochutnal vodu proměněnou ve víno – nevěděl, odkud je, ale služebníci, kteří vodu nabírali, to věděli – zavolal si ženicha a řekl mu: „Každý člověk podává nejprve dobré víno, a teprve když už se hosté napijí, víno horší. Ty jsi však uchoval dobré víno až pro tuto chvíli.“ Tak učinil Ježíš v Káně Galilejské počátek svých znamení a zjevil svou slávu. A jeho učedníci v něho uvěřili. (J 2, 1-11).

Po přečtení textu se pokusíme pomocí otázek zeptat dětí, co si pamatují. Když vidíme, že děti s námi dobře spolupracují, přistoupíme k dalšímu úkolu, poprosíme děti, aby si sedly kolem připraveného stolu s jídlem. Řekneme jim, že se právě ocitly na svatbě v Káně Galilejské. Pobídneme je jako správci hostiny, aby si vzaly a jedly. Během jídla začneme pouštět židovskou veselou hudbu a pozveme některé děti do tance, připravení lidé ze stanoviště budou předvádět tance a děti se mohou připojit. Zeptáme se dětí, jak se cítily na svatbě v Káně. Rozvedeme krátký dialog mezi námi a dětmi. Když ukončíme dialog, vysvětlíme dětem, že v dnešní době se svatba od té v Káně Galilejské moc neliší.

Důležité je vysvětlit dětem, že lidé dnes mají dvě možnosti, buď mohou uzavřít sňatek na úřadě, nebo v kostele. Dětem popíšeme průběh na úřadě. Je dobré vysvětlit, proč se dodržují určité zvyklosti, jako například že při vstupu do obřadní

síně jde většinou první ženich se svojí maminkou, za nimi jdou ostatní svatebčané a nakonec otec nevěsty s nevěstou. Otec nevěsty přivede nevěstu dopředu a předá ji ženichovi. Poté přednese oddávající slavnostní řeč, ve které většinou mluví o lásce a věrnosti. Pak následují další části obřadu, kdy konstatují, že znají svou zdravotní stav a na jakém příjmení se domluvili. Po této řeči následuje obřad navlékání prstýnků a jejich první manželský polibek. Poté nastává důležitá chvíle, kde se podepisuje žena, nejdříve novým příjmením a pak rodným příjmením, a poté muž a svědci. Nastává chvíle blahopřání a pak za zvuku hudby se vychází ven z úřadu.²²

Můžeme se dětí zeptat, zda již na takovém obřadu byly přítomny a co se jim tam líbilo.

V další části práce na stanovišti se pokusíme dětem důkladně popsat, jaký je průběh svatebního obřadu v kostele. Hned v úvodu je potřebné dětem vysvětlit, že se jedná o svátost manželství.

Můžeme mít dva druhy obřadu:

- 1) se mší svatou;
- 2) beze mše svaté.

Pro názornost vysvětlíme průběh obřadu bez mše svaté. Kněz a příslušující očekávají ženicha a nevěstu před kostelem. Po jejich příchodu je nejdříve přivítá. Vítá jak snoubence, tak i svatebčany. Poté vejdou do kostela a jdou průvodem k oltáři. Nejdřív ženich s maminkou a pak ostatní svatebčané a nakonec nevěsta s otcem. Začne se znamením kříže a poté nastává další přivítání – modlitbou. Následuje oslovení všech lidí v kostele. Toto oslovení je přípravou na obřad. Může to být následující text: „Shromáždili jsme se v tomto kostele, abychom

---

²² *Svatebniinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-03-21]. Svatební info.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.svatebniinfo.cz>>.

radostně oslavili den, kdy (uvede se jméno nevěsty) a (uvede se jméno ženicha) začínají svůj společný život. V této chvíli, která je pro ně tak významná, jim pomáhejme svou modlitbou, přátelstvím a láskou. Naslouchejme pozorně Božímu slovu a ve spojení s celou církví pokorně prosme Boha Otce, aby laskavě shlédl na své služebníky, kteří dnes chtějí uzavřít manželství, aby jim žehnal a posiloval je ve vzájemné jednotě.“ Následuje modlitba za ženicha i nevěstu. Poté následuje bohoslužba slova. Texty jsou vybírány vždy o manželství a lásce. Poté následuje homilie, ve které oddávající poukáže na tajemství a milost křesťanského manželství, na důstojnost manželské lásky, svátostnou milost a povinnosti manželů.

Následují otázky před manželským slibem. Oddávající se snoubenců ptá na svobodu jejich rozhodnutí, na jejich vůli k věrnosti a na odhodlání přijmout a vychovat děti. Důležitý při tomto obřadu je vzájemný manželský slib. Oddávající vyzve ženicha a nevěstu, aby potvrdili své rozhodnutí podáním ruky a slavným slibem.

Je několik znění slibu. Jeden z nich zní takto:

Ženich říká:

Já, (uvede své jméno), odevzdávám se tobě, (uvede jméno nevěsty), a přijímám tě za manželku. Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.

Nevěsta říká:

Já, (uvede své jméno), odevzdávám se tobě, (uvede jméno ženicha), a přijímám tě manžela. Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.

Oddávající přijímá jejich vzájemný souhlas a říká: Ať Bůh ve své dobrotě upevní váš slib, který jste vyjádřili před církví, a naplní vás svým požehnáním.

Oddávající může položit ruku nebo štolu na spojené ruce manželů a pokračuje důležitými slovy: „Co spojil Bůh, ať člověk nerozlučuje.“²³

Vysvětlíme dětem, že jsme na připraveném stole měli ten manželský slib složený, ale že zafoukal vítr a slib se rozletěl a my bychom potřebovali, aby nám ho pomohly posbírat. Necháme děti posbírat a poskládat co nejrychleji rozstříhané věty. Poté pokračujeme ve vysvětlování obřadu. Vysvětlením žehnání prstenů, předávání (navlékání) prstenů ženichem a nevěstou, přímluvami za manžele a dalším děním v průběhu obřadu.

Dětem ještě na konec stručně objasníme, že existuje kromě manželské svatby ještě jedna svatba, a to řeholní.

Děti na závěr kladně motivujeme a předáme jim na památku lístek se svatebním slibem. Děti odcházejí za zvuku svatebního pochodu dál po trase poutě.

Pomůcky:

Rádio, nebo notebook na puštění hudby, pohádkovou knížku, symbol srdce, Bible, rozstříhaný svatební slib, malý zmenšený svatební slib.

---

²³ *Svatební obřady*. vyd. 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 283 s. ISBN 987-80-7192-987-1.

9.5 Stanoviště čtvrté: Oslava Velikonoc

Cíle:

- Děti vědí, co se slaví o Velikonocích.
- Děti vědí, z jaké události vycházejí křesťanské Velikonoce.
- Děti znají slovo pascha a rozumí mu.
- Děti rozumí, co si připomínáme během křížové cesty.
- Děti pochopí význam zmrtvýchvstání pro naši spásu.

Příprava realizace:

Příprava tohoto stanoviště je personálně i materiálově náročná. Pomocí předvedení scénky o ukřižování a zmrtvýchvstání přiblížíme události velikonočního tridua. Současně dětem poskytneme nápad pro další část práce na stanovišti. V rámci diskuse se dětí zeptáme, jaké pocity mají po zhlédnutí scénky. Po ukončení diskuse rozdělíme děti do skupin, rozdáme jim lístky s názvy zvířátek, podle kterých se rozdělí do pěti skupin, a samy se pokusí pomocí textů z evangelií vytvořit děj scénky, kterou viděly. První skupina bude mít scénku o zatýkání, druhá skupina scénku o křížové cestě, třetí o ukřižování, čtvrtá skupina ztvární zmrtvýchvstání. Každá skupina obdrží text evangelia a na pomoc jednoho animátora. První skupina dostane text Janova evangelia z 18. kapitoly a od 1. verše do 14. verše, druhá skupina bude mít určený text z Lukášova evangelia z 23. kapitoly a verše 26 až 43. Třetí skupině text Janova evangelia z 19. kapitoly 28. – 37. verš. Čtvrtá skupina text z Matoušova evangelia z 28. kapitoly a verše 1 – 15. Práci v podskupinách časově omezíme (stanovíme časový limit). Po uplynutí času předvedou své scénky postupně všechny podskupiny. Po předvedení scének vysvětlíme dětem souvislost mezi nedělí v průběhu roku a zmrtvýchvstáním o velikonočních svátcích. Důležité je zdůraznit, že si vlastně každou neděli připomínáme Velikonoce, a tím je každou neděli slavíme.

V další části práce na stanovišti vedeme s dětmi diskusi na téma „Oslava Velikonoc z pohledu křesťanského a světské Velikonoce.

V případě dostatku času můžeme společně s dětmi rozvinout diskusi o zvycích v průběhu Velikonoc (výroba vajíček, ozdoby, příprava pohoštění a bohatého stolu. Upozorníme děti na jeden krásný velikonoční zvyk, a to ten, že se na velikonoční neděli přinese jídlo (tolik druhů kolik je členů rodiny) do kostela a nechá se knězem posvětit. Toto jídlo si po mši vezme domů, každý člen rodiny si vezme jednu druh jídla a rozdělí ho na tolik dílů, kolik je členů rodiny. Pro sebe se nechá jeden kousek a ostatní kousky svého druhu jídla dá ostatním členům rodiny. Když to udělají všichni, celá rodina bude mít kousek z každého druhu jídla.

Můžeme dětem připomenout, že na Velikonoce se pečou koláčky s názvem Jidáše, nebo také se peče bábovka ve tvaru beránka jako připomenutí ran v Egyptě a vysvobození židovského národa z egyptské poroby a hlavně, že Pán Ježíš byl beránkem za nás obětovaným. Zvyků můžeme připomenout celou řadu. Počínaje Zeleným čtvrtkem – na Zelený čtvrtek se má sníst něco zeleného, může to být například špenát nebo salát, připomeneme dětem, že na Zelený čtvrtek takzvaně odlétají zvony do Říma, vracejí se z Říma na Bílou sobotu, když se ozve zpěv Sláva na výsostech Bohu. Vysvětlíme dětem, že tento zpěv se nezpívá po celou postní dobu až do Velikonoční vigilie.

V průběhu velikonoční doby se nemodlí modlitba Anděl Páně, ale zpívá se nebo se modlí Vesel se, nebes Královno.

V případě dostatku času je velmi prospěšné a vhodné provést děti vigilií Bílé soboty, včetně vysvětlení symboliky jednotlivých částí obřadu.

Pro obveselení můžeme dětem položit otázku, zda vědí, proč na velikonoční pondělí kluci honí dívky s pomlázkou? Je mnoho důvodů, ale že jeden z nich je, že muži závidí ženám, že první uviděly vzkříšeného Pana Ježíše, a tak jim to takhle oplácejí. Další důvod vychází ze svátků jara, a to ten, aby dívky a ženy v průběhu roku tzv. „neuschly“.

V další části práce na stanovišti rozdáme text úvodní modlitby z velikonoční vigilie. Požádáme jedno z dětí, aby ji přečetlo. Řekneme jim, že tuto modlitbu mají jako památku na toto stanoviště. Na konec práce na stanovišti se děti podepíší na okraj obrazu Pána Ježíše na kříži. Tento plakát využijeme při katechezi na mši svaté.

Pomůcky:

Kartičky se jmény zvířátek - čtyři druhy, texty evangelií, obraz Pána Ježíše na kříži, věci na scénky.

9.6 Páté stanoviště: Mše svatá jako oslava (eucharistie)

Cíle:

- Děti pochopí, co je to poslední večeře.
- Děti porozumí, co znamená slovo eucharistie a jak souvisí s poslední večeří.
- Děti umí převyprávět příběh poslední večeře.
- Děti se snaží pochopit důležitost eucharistie.

Příprava realizace:

Nejdříve děti přivítáme písničkou „Poslední večeře“. Po písničce se zahájíme povídání o tom, jestli doma večeří společně. Po tomto dialogu si přečteme z Bible příběh poslední večeře z Matoušova evangelia.

Když jedli, vzal Ježíš chléb, požehnal, lámal a dával učedníkům se slovy: „Vezměte, jezte, toto jest mé tělo.“ Pak vzal kalich, vzdal díky a podal jim ho se slovy: „Pijte z něho všichni. Neboť toto jest má krev, která zpečetí uje smlouvu a prolévá se za mnohé na odpuštění hříchů. Pravím vám, že již nebudu pít z tohoto

plodu vinné révy až do toho dne, kdy budu s vámi pít kalich nový v království svého Otce.“ (Mt 26,26- 29)

Po přečtení textu necháme děti, aby si zavřely oči, zkusily si představit, co cítí a jaká je tam atmosféra, co je tam nachystané k jídlu, jak to chutná, co slyšíme za zvuky. Dětem řekneme, aby tyto pocity vyjadřovaly nahlas. My si je budeme zapisovat na předem připravený velký papír, kde je nakreslený stůl s večeří. Poté dětem řekneme, jestli vědí, že poslední večeře byla připomínkou jedné události ve Starém zákoně. Vysvětlíme, že tou událostí je vyjití z Egypta. Přečteme s dětmi v rolích příběh Velikonoc a vyjití z Egypta, probereme s nimi, jaké je to cestovat a jestli byly někdy mimo svůj domov. Jak se cítily, co prožívaly, jestli byly rády, když tam byly bez rodičů. Rozvedeme dialog, necháme děti povídat o jejich pocitech. Dětem vysvětlíme, z čeho byla sestavena velikonoční večeře pro židy. Vysvětlíme dětem, že židé dodnes slaví Velikonoce. Ukážeme, jak souvisí poslední večeře s velikonoční večeří. Poté dětem ukážeme různé malířské ztvárnění poslední večeře.

Důležité je důkladně vysvětlit dětem, co znamená slovo eucharistie. V další části práce na stanovišti rozdělíme děti do menších skupin. Oznámíme jim, že budou soutěžit. Vysvětlíme jim, že po louce jsou rozházeny papírky s názvy části mše a jejich úkolem je najít je a v co nejkratším čase je poskládat ve správném pořadí. Pokud se bude jednat o menší děti, je nutná pomoc od dospělých pomocníků. Jako odměna pro soutěžící může být nějaká sladkost. V průběhu soutěže se připravíme na další část programu - přípravu přímluv. Vysvětlíme dětem, že by bylo dobré, aby si na mši svatou připravily přímluvy. Katechetové budou dětem nápomocni při realizaci vymyšlených přímluv. Nejvhodnější je kombinace výtvarné metody a slovní metody. Počet proseb pro skupiny je nutné volit s ohledem na celkové počty skupin.

Velmi důležitou částí práce na tomto stanovišti je vysvětlení, co znamená první svaté přijímání, které úzce souvisí s eucharistií. Dotazem zjistíme, které z dětí již bylo u prvního svatého přijímání. Můžeme s dětmi diskutovat, jak doma

oslavovaly tuto důležitou událost, jak ji oslavovaly ve farnosti. Děti, které ještě nebyly u prvního svatého přijímání, povzbudíme k trpělivosti a k radostnému očekávání na první svaté přijímání. Na závěr si s dětmi zazpíváme písničku Mana, kterou musíme mít připravenou v dostatečném počtu předem. Než děti budou pokračovat v putování, dostanou obrázek poslední večeře. Pošleme skupinu do cíle jejich cesty a upozorníme je, že je tam čeká nějaké překvapení.

Pomůcky:

Kytara, Hosana 2, Bible, papír s nakresleným stolem, obrázky různých malířů s tematikou poslední večeře, rozstříhaný průběh mše, kreslicí potřeby, balicí papír, okopírovány text písně Mana, obrázky Poslední večeře.

9.7 Poslední stanoviště: Oddech a příprava na mši svatou

Cíle:

- Děti se naučí sportovní a společenské hry.
- Děti se připraví na mši svatou.

Příprava realizace:

Děti dojdou na určené místo, kde pro ně budou připraveny buchty a čaj od místních farníků. Katecheté za účasti pomocníků by měli dětem umožnit oddech a následně s dětmi vyvíjet sportovní aktivity. V dostatečném časovém předstihu, po oznámení, že poslední skupina ukončila činnost na posledním stanovišti, je nutné přejít od sportovních aktivit ke klidnějším, jako je například hraní společenských her, a tím vytvořit lepší podmínky na klidný průběh mše svaté. Velmi dobrou klidovou prací je dát dětem možnost skupinové práce pod názvem „Nakreslete, co jste dnes zažili.“

Pomůcky:

Obrázky, omalovánky, velké balicí papíry, kreslicí potřeby, míče, švihadla, kuželky.

9.8 Mše svatá

Před zahájením poutě je vhodné připravit celý průběh liturgie. Předem je také vhodné vybrat a natisknout pro účastníky poutě zpěvníček s písničkami, které se budou zpívat v průběhu mše. Tyto zpěvníčky v dostatečném předstihu zaslat jednotlivým katechetům k nácvičku písni. V době přípravy mše svaté je nutné ve spolupráci s katechety vybrat zástupce jednotlivých skupin, kteří se budou podílet na průběhu mše svaté. Katechetové je připraví na jednotlivá čtení, přímlyvy, přinášení darů a ministrování.

Začátek mše bude probíhat od mešního řádu až do úkonu kajícínosti, kdy se bude zpívat píseň Ježíši ukřižovaný. V průběhu zpěvu této písni přinesou děti plakát s obrazem ukřižovaného Krista se svými podpisy a umístí jej na dobře viditelné místo. Kněz, který bude sloužit mši, tak může využít tohoto obrazu ke katechezi a dětem objasnit význam a důležitost toho, že Pán Ježíš zemřel za naše hříchy. V průběhu zpívání žalmu přinesou děti obrazy, které byly vytvořeny na jednotlivých stanovištích. Čtení a žalm je vhodné vybrat tematicky k pouti. Homilii je vhodné směřovat k tématu poutě. K přímlyvám bude využito výsledků práce jednotlivých skupin. Každá skupina bude volána podle jména, které dostala na začátku poutě a bude číst prosbu, současně ukáže svůj výtvarný projev. Dary mimo obvyklé víno a hostie je vhodné připravit předem, aby vyjadřovaly tematiku poutě: pečený chléb a hroznové víno, dary, o kterých se mluvilo na stanovištích, obrázky různých druhů oslav, betlém, prstýnky, kříž. Celý obětní průvod uzavřou hostie a víno, které budou během eucharistie proměněny v tělo a krev Páně. Během přinášení těchto darů se bude číst text, který bude s tématem souviset. Poté bude mše pokračovat normálně až do doby modlitby Otče náš, kdy se všichni společně chytanou za ruce, a tak vytvoří jednu velkou rodinu.

Po modlitbě už bude mše pokračovat až do konce normálně.

Po mši může být pro děti ještě připraven upomínkový předmět trvalé hodnoty.

Poslední fází projektu je vyhodnocení projektu. Provedeme reflexi toho, jak se pracovalo s dětmi na stanovištích, jak probíhala celá dětská vikariátní pouť. Ještě dříve, než se uskuteční setkání katechetů k reflexi poutě, se zeptáme dětí, které byly na pouti, jak se jim pouť líbila a co se jim nelíbilo. Jaké z ní měly dojmy a co si z té pouti nejvíce pamatují, tuto reflexi můžeme udělat pomocí metody brainstormingu, kdy dítě nebo katecheta budou psát, co si děti zapamatovaly. K reflexi je možné využít i času přede mší svatou.

Konečné vyhodnocení je dobré provést na vikariátním setkání katechetů, kde je nutné rozebrat klady a nedostatky, které se v průběhu poutě vyskytly. Diskuse nad náplní, úrovní, náročností a pestrostí poutě je důležitou pro neustálé zlepšování cílů poutě, použitých metod, didaktických prostředků a organizace.

Závěr:

Problematika dětských vikariátních poutí je velmi složitá a široká. Nedá se pojmout pouze z jednoho pohledu. Bakalářská práce mohla mít mnoho podob, jako například srovnání loňské vikariátní poutě, která nevyšla podle představ, a bylo vidět, že děti nebaví, s tím, jak špatně tento problém řešit a jak by pouť měla vypadat didakticky správně. Práce však řeší vytvoření úplně nového projektu poutě, který bude navazovat na mši svatou. Během vytváření projektu byl zjištěn problém kreativity obsahu, střídání aktivit a použití správných a aktivních didaktických metod. Výsledkem práce je jasný důkaz o nutnosti vyvážení aktivit. Práce se v praktické části snaží o to, aby výklad střídala nějaká buď kreativní, nebo pohybová, dramatická činnost. K tomu velmi napomohly výukové metody. Tyto metody naznačují, jak by se mělo pracovat. Zpracovatel dětské poutě by se jich měl snažit držet. Práce jasně ukazuje na složitost přípravy poutě, aby byla didakticky, katecheticky správná a aby obsahovala prvky náboženské pedagogiky. Připravit ji tak, aby byla tvořena sice naučnou formou, ale také zábavnou. Metody, které jsou v práci použity, byly velice dobré a během realizace poutě by byly vhodné. Práce neřeší otázky, jako jsou například, kolik dětí by mělo jít ve skupině, aby se dalo zvládnout pracovat na stanovišti, jaký ohled při práci na stanovišti brát na nevěřící děti, neřeší podíl nevěřících dětí na dětských vikariátních poutích, neřeší také, jak se pohybují počty dětí na dětských vikariátních poutích. Práce nehodnotí rozdíl mezi prací dětí věřících a nevěřících. Tyto otázky nebylo možno zpracovat z důvodu, že nebyla možnost projekt vyzkoušet v praxi. Zajímavou, ale v této práci neřešenou otázkou je rozdíl pohledu na oslavy u dětí z věřících a nevěřících rodin. Práce nehodnotí, jestli katechetové pracují s tématem poutě také v hodinách náboženské výchovy nebo ve farních katechezích pro děti.

Práce otevřela značné množství otázek, na které by se daly hledat odpovědi v dalším rozpracování této oblasti. Práce uvažuje o tom, že na tyto poutě jezdí nevěřící děti, ale bylo velmi složité najít spojovací body jak postavit program a obsah jednotlivých pracovišť úměrně oběma skupinám, jak věřících dětí, tak i

nevěřících. Stanoviště jsou koncipována tak, aby každé dítě našlo ponaučení a u věřících dětí byly splněny stanovené cíle.

Problematika dětských vikariátních poutí je oblastí širokou a složitou. Zaslouhuje pozornost jak teologů, tak i pedagogů. Hlavně katechetové, kteří stanovují témata a cíle jednotlivých poutí, by měli této oblasti věnovat skutečně důkladnou pozornost. K tomu má napomoci i tato práce.

Použité zdroje:

- 1) *Bible*. vyd. 2. Praha: Zvon, 1991. 1274 s. ISBN 80-7113-009-5.
- 2) ALBERICH, Emilio; DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-382-6.
- 3) BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. 336 s. ISBN 978-80-7367-378-9.
- 4) GRAUBNER, Jan. *Jak si představují církev*. První vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2005. 133 s. ISBN 80-7266-219-8.
- 5) HALÍK, Tomáš. *Prolínání světů: Ze života světových náboženství*. Vyd. 1. Zlín: Lidové noviny, 2006. 276 s. ISBN 80-7106-834-9.
- 6) KALHOUS, Zdeněk; OBST, Otto. *Školní didaktika*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-X.
- 7) MUCHOVÁ, Ludmila. *Bůh jako mrakodrap: O rozvíjení dětského Božího obrazu*. Vyd. 1. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1998. 66 s.
- 8) MUCHOVÁ, Ludmila. *Úvod do náboženské pedagogiky*. 2. přepracované vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1994. 245 s. ISBN 17-315/79/111/1.
- 9) PAVLAS, Ivan; VAŠUTOVÁ, Maria. *Vývojová psychologie: Pro studenty učitelství a vychovatelství*. Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 1999. 136 s. ISBN 80-7042-153-3.
- 10) *Svatební obřady*. vyd. 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 283 s. ISBN 987-80-7192-987-1.
- 11) *Interní materiály katechetického střediska Tábor, České Budějovice – město, České Budějovice – venkov pro organizaci a provedení vikariátních poutí*.

Použité internetové zdroje

- 1) MUCHOVÁ, Ludmila. *Náboženská edukace v současné společnosti* [online]. Ružomberok, 2007. 183 s. Habilitační práce. Katolická universita, Pedagogická fakulta. Dostupné z WWW: <www.tf.jcu.cz/katedry/kpd/nabozenska_pedagogika/muchova/spec_temata>.

- 2) *www.bcb.cz* [online]. 2005 -2009 [cit. 2010-02-27]. Vikariáty. Dostupné z WWW: <www.bcb.cz>.
- 3) *Cs.wikipedie.org* [online]. Stránka byla aktualizována 16.2. 2010. 2002 [cit. 2009-11-04]. Diecéze. Dostupné z WWW: <cs.wikipedie.org>.
- 4) *Svatebniinfo.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-03-21]. Svatební info.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.svatebniinfo.cz>>.

Seznam zkratek:

Zkratka	Název
J	Janovo evangelium
L	Lukášovo evangelium
Mt	Matoušovo evangelium
2 Par	Druhá Paralipomenon

Abstrakt

PECHEROVÁ J. Dětské vikariátní poutě v českobudějovické diecézi z pohledu katechetiky a náboženské pedagogiky. České Budějovice 2010. Bakalářská práce Jihočeská universita České Budějovice. Teologická fakulta. Katedra Pedagogiky. Vedoucí práce L. Muchová.

Klíčová slova: Dětství, diecéze, vikariát, farnost, pout', katechetika, náboženská pedagogika, projektová výuka

Práce se zabývá dětskými vikariátními poutěmi v českobudějovické diecézi.

Cílem práce je vytvořit teoretickou část a definovat základní pojmy, co je to dětství, diecéze, vikariát, farnost, pout', katechetika, náboženská pedagogika, projektová výuka. Dále vytvořit praktickou část, jejíž součástí je projekt dětské vikariátní poutě, a příklad, jak by měla dětská vikariátní pout' po stránce didaktické vypadat.

Abstract

Pecherová J. *Children vicariate pilgrimages in the diocese of České Budějovice from the point of view of catechetics and religious pedagogy.* České Budějovice 2010. BA thesis. Jihočeská universita České Budějovice. Theological Faculty. Department of Pedagogy. Supervisor: Doc. PhDr. Ludmila Muchová Ph.D.

Key words: childhood, diocese, vicariate, parish, pilgrimage, catechetics, religious pedagogy, project-based teaching This BA thesis deals with children vicariate pilgrimages in the diocese of České Budějovice.

The aim of this thesis is to create a theoretical part and to define some basic concepts such as childhood, diocese, vicariate, parish, catechetisc, religious pedagogy or project-based teaching. The aim is also to create a practical part which includes a project of a children vicariate pilgrimage and an example demonstrating how children pilgrimages should be composed didactically.